

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА МОДИФІКАЦІЯ
ФІТОСИМВОЛУ *ТЕРЕН***

(на матеріалі Біблії в перекладі І. Огієнка)

doi: 10.12958/2227-2631-2025-1-51-115-125

Лариса Колесникова,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7018-7761>

У статті проаналізовано вербальний фітосимвол *терен* (*терня, тернина*) як репрезентант сакральної символіки в біблійному тексті. Теоретичні засади дослідження спираються на наукові розвідки вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, філософів і психологів, які диференціюють символ як знак мови, що становить багатозначний образ і поєднує номінативне та образно-асоціативне значення. Акцентовано увагу на здатності символу передавати загальну ідею, відтворювати ситуації та вибудовувати складну образну структуру.

З'ясовано, що текст Біблії слугує джерелом багатьох мовних символів та усталених образних виразів, які мали вагомий вплив на формування національних цінностей і смислових орієнтирів. Відмінною рисою фітосимволу є те, що його семантика формується під впливом дискурсивного виявлення сакрального й культурного потенціалу.

Описано контексти з Біблії, у яких не лише реалізована денотативна функція словесного символу, але й розкрито його глибинний семантичний зміст і двоплановість. У книгах Старого й Нового Заповіту лексема *терен* та похідні трапляються доволі часто, створюючи негативні образи й транслюючи прихований символічний зміст (наслідок втрати раю, Божого захисту й гармонії з Творцем; гіркий плід, який людина отримує як результат непослуху й життя в проклятті; руйнівні й безповоротні наслідки Божого суду; спустошення та покарання за людську невірність, зрада й відступництво; хаос; безперспективність і безвідповідальність).

Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що словесний символ *терен* постає як натхненний Богом образ, наділений духовним змістом, переважно негативним. Він не лише зображує людину, об'єкти чи явища, але й одухотворює їх, розкриваючи глибинний Божий задум і план. Виявлено, що аналізований словесний символ презентує такі семи: 'прокляття', 'покарання', 'гріх', 'духовна деградація', 'біль', 'духовний занепад', 'смерть', 'знищення' 'відкинутість'. Установлено, що символ набуває особливої значущості, коли інші способи досягнення означуваного є неприпустимими, особливо, коли йдеться про духовний досвід, який виходить за межі раціонального пізнання.

Ключові слова: Біблія, вербальний символ, сема, терен, фітосимвол.

Kolesnykova Larysa. Lexical-Semantic Modification of the Phytosymbol Teren (based on the Bible translated by I. Ogienko)

The article analyzes the verbal phytosymbol of the thorn as a representative of sacred symbolism in the biblical text. The theoretical foundations of the study are based on scientific research by domestic and foreign linguists, philosophers, and psychologists.

It is found that the text of the Bible serves as a source of many linguistic symbols and established figurative expressions. A distinctive feature of the phytosymbol is that its semantics is formed under the influence of the discursive expression of sacred and cultural potential.

Contexts from the Bible are described in which not only the denotative function of the verbal symbol is realized, but also its deep semantic meaning and duality are revealed. The lexeme thorn and derivatives occur quite often, transmitting a hidden symbolic meaning (bitter fruit; devastation and punishment for human infidelity; betrayal and apostasy; chaos).

The analysis of the factual material has shown that the verbal symbol of the thorn appears as an image inspired by God and presents the following seven: 'curse', 'punishment', 'sin', 'spiritual degradation', 'pain', 'death', 'destruction'.

Keywords: Bible, verbal symbol, phytosymbol, sema, thorn.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Вступ. Дослідження мовних символів як репрезентантів образу релігійної картини світу є актуальною лінгвістичною проблемою. Наукові розвідки забезпечують цінну теоретичну і практичну базу для аналізу словесного символу як знака мови, що становить багатозначний образ із розгалуженою системою асоціацій і специфічною рецепцією. У науковому дискурсі символ сприймають як багатовимірне явище, яке поєднує первісне номінативне значення слова і його вторинну символічну функцію. Символи, які опосередковано передають значення, забезпечують глибоке проникнення в людське пізнання світу.

У сучасному мовознавстві зростає інтерес до багатовимірного вивчення сакрального простору, провідна роль у якому належить Біблії. Вона протягом століть супроводжувала людство, формуючи духовні орієнтири й культурні парадигми. Біблія впливає на формування духовно-культурної ідентичності людини і її світоглядної позиції, дозволяє пізнати глибинні сфери сакрального й отримати відповіді на духовні запити.

Текст Святого Письма є джерелом численних словесних символів і стійких образних висловів, що збагатили лексичний склад української мови, а також відіграє визначальну роль у процесах кодифікації національних цінностей і смислів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади вербальних символів були й залишаються об'єктом наукових пошуків і українських (Г. Асмаковська, С. Єрмоленко, В. Калашник, В. Кононенко, Л. Лисиченко, О. Потебня, О. Сиротіна, О. Сімович, М. Філон, Н. Шарманова, О. Шелестюк), і зарубіжних (Е. Кассіер, Н. Фрай, З. Фройд, К.-Г. Юнг) дослідників.

У лінгвістичному науковому апараті вербальний символ тлумачать як мовний знак, що передає образне уявлення, формує певну асоціативну образність; символ може функціонувати як повторювана мовна одиниця або окремий контекстуальний елемент. Г. Асмаковська і Н. Шарманова потрактовують символ з огляду на розкриття його естетичного потенціалу: «Символ – це словесний сигнал стійкого образного уявлення; слово або словосполучення, що вводить у цілісну текстову побудову певну образну асоціацію. Символ може бути й відтворюваною одиницею мови в поетичному мовленні, і розглядатися як компонент контексту. Диференційною ознакою символу є зумовленість його семантики дискурсивним представленням його естетичного потенціалу. Саме в естетичному вимірі слово-символ, наповнений своєрідним експресивним забарвленням та емоційним навантаженням, набуває неабиякої виразності, збагачує загальну семантику вислову» (Асмаковська & Шарманова, 2024, с. 350).

Теорія взаємозв'язку людини і символу, співвіднесення архетипу і символу сягає своїм корінням психологічних досліджень К.-Г. Юнга, який розглядав символи як мову несвідомого (Jung, 1964). Безперечно, ця теорія актуальна й сьогодні, оскільки саме в колективному несвідомому можна побачити потужну силу символу, що несе невідомість, утаємниченість, невизначеність, тобто те, що поза людським розумом. Широко розуміє символ і болгарський дослідник Ц. Тодоров, який говорить не про символ, а про символізацію взагалі. Він зближує асоціації та переносні значення слів. Асоціації він визначає як явище, що виходить за межі мови. Для науковця символізм і його інтерпретація – це створення (*production*) і сприйняття (*réception*) (Todorov, 1978).

З-поміж публікацій, об'єктом вивчення яких є різні щодо походження типи символів, їхня лексико-семантична структура, культурна конотація, контекстуальна значеннева модифікація, виокремлюємо розвідки О. Решетняк (функціонування біблійних символів як вербалізаторів концепту *grіx* в українській лінгвокультурі), І. Циганок (аналіз концептуального складника фразем української мови з компонентами фітонайменуваннями), Л. Шевченко (вивчення біблійної символіки в лінгвістичному аспекті), О. Юрченко (дослідження

біблійного символізму в культурно-національних картинах світу) та інших.

Аналізуючи художній символ як носій культурних смислів, О. Івасюта, зазначає, що «символ виступає як вихід в інтерпретацію текстів культури, представлених у новому (художньому) тексті в згорнутому вигляді, і які при розпізнанні взаємодіють з цим текстом і створюють в ньому нові смисли» (Івасюта, 2021, с. 75).

Л. Цюпа, досліджуючи мову символів і її значення у Святому Письмі й літургійних текстах, прихиляється до вивчення символів з огляду на їхню експресивну функцію, коли символи роблять реальність відчутною, зрозумілою, простою для сприймання та присутньою у свідомості реципієнта: «Серед головних функцій символу – функція уприсутнення реальності, самої по собі неосяжної; іншими словами – символ є засобом присутності» (Цюпа, 2014, с. 153).

Т. Ботвин у дисертації «Українські переклади Біблії XIX – XX століть: лінгвокультурологічний аспект» дослідила семантичні модифікації лексики українських текстів Біблії, схарактеризувала в діахронно-синхронному ракурсі динаміку лексико-семантичних процесів у релевантних для дослідження тематичних групах біблійного тексту (Ботвин, 2020). Ґрунтовним виданням щодо вивчення текстів Біблії є монографія О. Дзери, у якій проаналізовано специфіку формування національних біблійних концептосфер, удосконалено й розширено термінологічний апарат дослідження біблійної інтертекстуальності (Дзера, 2017).

Дослідники простежують семантичні параметри словесного символу, осмислюють його здатність утілювати загальну ідею, моделювати ситуації та формувати складну образну структуру. Саме така багатовекторність підходів до вивчення символу слугувала основою обрання теми нашого дослідження.

Методи дослідження. У роботі використано метод суцільної вибірки, лексико-семантичний, когнітивний та етимологічний аналіз, аналіз конотативного значення, контекстуально-інтерпретаційний підхід. Джерельною базою слугувала Біблія в перекладі І. Огієнка.

Виклад основного матеріалу. Символ – складне й неоднорідне явище, що має давню історію й неоднозначно трактоване різними дослідниками. Перші згадки про символ містять роботи вчених давнини, які розглядали його як загальногносеологічну категорію без урахування специфіки його пізнання. Тому нині поняття «символ» диференціюють по-різному, подекуди навіть суперечливо: «Слово-символ у мові двопланове, воно є немовби своєрідною формулою-асоціацією складних взаємовідношень двох різних рис – прямого (номінативного) лексичного значення слова та символічного» (Колесникова, 2015, с. 54). У межах нашого дослідження символ тлумачимо як стилістичний прийом, побудований за семантичною моделлю алегорії, що вирізняється сакральною насиченістю з переважанням образоутворювальної функції.

Саме в сакральній глибині й емоційній насиченості криється сила його естетичного впливу та семантичної модифікації. Ми переконані, що завершеність символічного осмислення можлива лише в межах контексту. Отже, символи в мові є формою лінгвокогнітивного дослідження. Крім того, символ – це й когнітивна категорія, оскільки опис і символізація, комунікативна, когнітивна й інформаційна функції прирівнюються до мовних символів. Такі складні функції посилюють символічність, особливо в сакральних текстах.

Слово-символ у Біблії репрезентує сакральні виміри буття людини (часто божественну перспективу цього буття), і його сприйняття завжди відображатиме ставлення реципієнта до сакральності. Фітосимволіка як складник біблійного дискурсу відіграє провідну роль у формуванні культурного й релігійного світогляду. Рослини у Святому Письмі виконують не лише денотативну функцію, водночас вони є знаками, носіями глибинного символічного змісту. Один із таких знакових фітосимволів – *терен*, що в Біблії є багатозначним образом: від уособлення гріха, прокляття й покарання до знака страждання й мучеництва. В українській мовній картині світу біблійний фітосимвол *терен* трансформується під впливом народної міфопоетичної традиції, набуваючи нових конотацій. Це явище становить інтерес для лексико-семантичного аналізу, оскільки дає змогу простежити, як змінюється значення й функційне навантаження сакрального образу.

Символи, наявні в Біблії, є потужним джерелом смислів, що впливають на розвиток культури, мови, колективної свідомості та духовного стану людини. Рослини у Святому Письмі – це не лише об'єкти опису природи, насамперед – це фітосимволи, які передають глибокі морально-етичні, релігійні, психологічні чи філософські ідеї. Терен – рослина, образ якої трансформувалася в різних мовно-культурних контекстах. У цій статті розглянемо, як відбувається лексико-семантична модифікація слова-символу *терен* (*тернина*, *терня*) у Святому Писанні.

Словник української мови подає таке значення лексеми *терен*: «1. Колючий кущ родини розових, що дає темно-сині їстівні плоди з терпким кисло-солодким присмаком. <...> 2. *збірн.* Плоди цієї рослини. <...> 3. Окрема колючка, шпичка такої або іншої колючої рослини» (Словник, 1979, с. 85). *Терня* – «1. Те саме, що терни. <...> 2. Колючки, шпичаки терну чи якоїсь іншої колючої рослини» (Там само, с. 93). *Тернина* – «те саме, що й терен або окрема ягода цієї рослини» (Там само, с. 92). Згідно з Етимологічним словником української мови, слово *терен* походить від праслов'янського *terěнь*, що мало значення «колючий кущ», «колючка» або «дика слива», і пов'язується з індоєвропейським коренем *terə- / ster-*, який має значення «колоти», «дряпати» (Етимологічний словник, 1989, с. 182).

Як відомо, І. Огієнко зробив переклад Біблії з давньоєврейської (Старий Заповіт) та грецької (Новий Заповіт) мов. Нам достеменно не відомо, який вигляд у давні часи мала рослина, що в перекладі

Святого Письма митрополита Іларіона має назву «терен», «терня», «тернина», але саме контекст є опертям для модифікації семантичної структури аналізованого слова-символу. Існує думка, що назва рослини може бути збірною назвою всіх колючих рослин, таких, на яких є шипи, колючки. У книгах Старого й Нового Заповіту лексеми *терен*, *терня*, *тернина* трапляються доволі часто, і, зазвичай, мають негативну конотацію й створюють негативні образи, транслюючи прихований символічний зміст. Звісно, аналізувати текст Біблії за тими самими критеріями, що й світські тексти будь-якого стилю, неможливо, оскільки автором Біблії є Сам Бог.

У Біблії лексему **тернина** (лат. *spina*, грец. *akantha*) уперше згадано в книзі Буття. Після гріхопадіння Адама і Єви Бог каже: «¹⁷І до Адама сказав Він: За те, що ти послухав голосу жінки своєї та їв з того дерева, що Я наказав був тобі, говорячи: Від нього не їж, проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. ¹⁸**Тернину** й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. ¹⁹ У поті свого лиця ти їтимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порох, і до пороху вернешся» (Біблія, Бут. 3:17 – 19). Відповідно до «принципу першої згадки» вивчення Біблії саме в цьому місці сконцентровано всю семантичну сутність аналізованого фітосимволу: «**тернину** й осот родитиме тобі земля» – це наслідок втрати раю, Божого захисту й гармонії з Творцем. Саме *тернина* є плодом, який людина отримує як результат непослуху й життя в проклятті. Отже, лексема *тернина* репрезентує семи 'прокляття', 'покарання', 'гріх', 'духовна деградація', 'біль' і 'духовний занепад'. Не варто нехтувати й семантично спорідненою лексемою *осот*, яка, попри її низький рівень символізації, лише згущує семантичні відтінки аналізованого фітономена. На нашу думку, ці семантичні значення є стрижневими для подальшої лексико-семантичної модифікації аналізованого фітосимволу, оскільки саме вони містять повноту закладеного Богом плану щодо життя людини після гріхопадіння.

У Книзі пророка Ісаї прослідковуємо розгортання семантичної модифікації фітосимволу *терен* (*терня*, *тернина*), що транслює негативний психоемоційний стан. Терен є символом руйнівних і безповоротних наслідків Божого суду: земля, яка раніше була родючою, квітучою й багатою на врожаї, внаслідок осуду перетворюється на безплідну, занедбану пустелю, вкриту колючками та бур'янами. Такий образ підкреслює глибину втрати, спустошення й покарання за людську невірність, зраду чи відступництво: «⁵А тепер завідомлю Я вас, що зроблю для Свого виноградника: живопліт його викину, і він буде на знищення, горожу його розвалю, і він на потопання буде, ⁶зроблю Я загубу йому, – він не буде обтинаний ані підсапуваний, – і виросте **терня** й **будяччя** на ньому, а хмарам звелю, щоб дощу не давали на нього!» (Біблія, Іс. 5:5 – 6). Попри те, що Бог називає Ізраїль Своїм виноградником, Він не прибирає Свого гніву щодо нього: за гріх завжди

буде покарання. У наступному контексті спостерігаємо смислові паралелі, функціонування фітосимволу *терен* допомагає вийти за межі реальної картини, побачити всю сакральну сутність речей: «²³ *І буде дня того: кожне місце, що в нім буде тисяча лоз винограду на тисячу срібла, стане терниною та будяком!* ²⁴ *Зі стрілами й з луком він буде ходити туди, бо стане терниною та будяком уся земля...* ²⁵ *А на всі гори, що заступом копано їх, ти не зійдеш туди, бо будеш боятись тернини й будяччя, – і стануться місцем вони, куди волів посилатимуть, і топтатимуть віви його...*» (Біблія, Іс. 7:23 – 25). І далі: «¹³ *На землі цій народу мого зійде терен й будяччя, по всіх домах радости спаленина, на місті веселому...*» (Біблія, Іс. 32:13). У наведених уривках лексеми *тернина*, *будяк* взаємоувиразняють семи 'смерть', 'знищення'.

Аналогічне семантичне значення має лексема *тернина*, узгоджена з означенням *потята*: «¹² *Заваготієте сіном, стерню ви породите; дух ваш –огонь, який вас пожере...* ¹² *І стануть народи за місце паління вапна, за тернину потяту, і будуть огнем вони спалені...* ¹³ *Почуйте, далекі, що Я був зробив, і пізнайте, близькі, Мою силу!*» (Біблія, Іс. 33:10 – 12). *Тернина* *потята* – образ долі народу внаслідок непослуху й Божого суду. Актуалізується сема 'смерть' і не лише як духовний занепад, але і як фізична відкинутість, тобто люди будуть знищені без повернення до життя.

З переносними лексичними значеннями 'перешкода', 'ускладнення', 'покарання', 'запустіння', 'гріховність' фіксуємо аналізований фітосимвол у таких віршах: «⁸ *Тому то ось Я вкрию твою дорогу тернями, і обгороджу її огорожею, – і стежок своїх не знайде вона*» (Біблія, Ос. 2:8); «⁸ *І поруйновані будуть висоти Авена, Ізраїлів гріх, тернина й будяччя зросте на їхніх жертівниках, і до гір вони скажуть: Накрийте ви нас! а до взгір'їв: На нас упадуть!*» (Біблія, Ос. 10:8); «⁶ *А нечестивий, як терен, відкинений, і вони всі, бо рукою його не беруть*» (Біблія, 2 Сам 23:6). Ядерними залишаються семи 'Божа кара', 'безпліддя', 'смерть', 'страх', 'відчай', 'безвихідь', 'самотність'. Фітосимвол *терен* (*терня*, *тернина*) увібрав у себе всі наслідки невірності й непослуху Богові.

У Книзі пророка Михея фітосимвол *терен* у контекстуальному поєднанні з лексемою *будяк* вербалізують картину викривання й засудження морального занепаду суспільства, у якому зловживання, корупція й моральний занепад стали нормою, і за все це буде покарання: «³ *Наставлені руки на зло, щоб вправно чинити його, начальник жадає дарунків, суддя ж судить за плату, а великий говорить жадання своєї душі, і викривлюють все.* ⁴ *Найліпший із них як будяк, найправдивіший гірший від терену. Настає день Твоїх сторожів, Твоїх відвідин, тепер буде збентеження їхне!*» (Біблія, Мих. 7:3 – 4). За своїми вчинками навіть «найкращі» люди асоціюються з бур'яном, колючими рослинами – будяком і тереном, тобто абсолютна відсутність у кожній сфері життя святості, духовної й моральної чистоти та побожності.

Поєднання в одному контексті фітосимволу *терен* (*терня*, *тернина*) і лексеми *будяччя*, що належить до тематичної групи «бур'яни», фіксуємо і в Старому, і в Новому Заповіті.

У Посланні до Євреїв спостерігаємо смислову опозицію «**благословення – прокляття**»: «⁷Бо земля, що п'є дощ, який падає часто на неї, і родить рослини, добрі для тих, хто їх і вирощує, вона благословення від Бога приймає. ⁸Але та, що приносить **терня й будяччя**, непотрібна вона та близька до прокляття, а кінець її – спалення. ⁹Та ми сподіваємось, любі, кращого про вас, що спасіння тримаєтеся, хоч говоримо й так» (Біблія, Євр. 6:7 – 9). Оскільки Біблія – це книга, яка надихнута Богом і через яку говорить сам Бог, то з цього уривку транслюється глибоке духовне повчання. Описана земля, яка отримує дощ і приносить корисні плоди, – це людина, народ, суспільство, що отримують «духовну вологу», тобто Божу благодать, Слово Боже, навчання, послух, а у відповідь вони дають добрі плоди: віру, праведні вчинки, любов. Така людина чи народ отримує благословення від Бога, тобто перебуває під його прихильністю, покровом і захистом. Такій землі протиставляється інша – така, що родить терня й будяччя, тобто бур'яни. Це образ людини, яка, хоч і має доступ до Божої благодаті, але не приносить духовних плодів. Натомість демонструє гріховність, байдужість і безплідність у вірі, близька до духовної смерті, наближається до прокляття чи вічного покарання. Попри таке серйозне застереження Автор Послання звертається до читачів із надією, довірою й упевненістю, що вони тримаються спасіння, тобто йдуть шляхом віри, хоча і висловлює суворі слова, але не як осуд, а як заклик до пильності та прагнення приносити добрі плоди. Отже, те, що означає аналізований фітосимвол, не здатне виявити себе безпосередньо; воно належить до іншої реальності, відмінної від тієї, у якій існує сам символ. Тому символ набуває особливої важливості в тих випадках, коли неможливо інакше долучитися до досвіду означуваного – передусім, до досвіду сакрального, духовного, який лишається недосяжним звичайними засобами пізнання.

Особливу увагу привертає уривок із Книги Приповістей Соломонових: «³⁰Я проходив край поля людини лінивої, та край виноградника недоумкуватого, ³¹і ось все воно позаростало **терням, будяками** покрита поверхня його, камінний же мур його був поруйнований...» (Біблія, Пр. 24:30 – 31). Здається, що цар Соломон лише ділиться враженнями від побаченого. Але це місце Писання має глибокий духовний сенс, що увиразнюється лексемами *терня*, *будяки*. Поле – не лише частина ландшафту; це символ життєвого простору людини, і чим буде засіяне це поле, як воно буде доглянуте і який плід дасть, визначає сама людина. У біблійні часи далеко не всі мали у власності як поле, на якому могли працювати, так і виноградник, що був ознакою заможності, достатку й особливого благословення. У цьому уривку акцентовано увагу й на іншому – на господарях,

на їхньому ставленні до того, що може приносити гідний плід життя. Терня й будяки – ось плід життя нерозумної й лінивої людини, яка не цінує те, що має. Фітономени *терня*, *будяк* – символи занедбаності, хаосу, руйнування, безперспективності й безвідповідальності.

У біблійному тексті рослинні символи постають як Богом натхненні образи, що несуть духовну символіку, слугують засобом вираження високої істини через красу творіння. Фітосимволи не лише описують людину, предмет чи явище, але й одухотворюють їх, відкриваючи глибини Божого задуму для світу, зокрема, задум найвищого почуття людини – кохання. Так, у Книзі «Пісня над піснями» фітономен *терен* протиставляється лексемам *троянда*, *лілея*, *яблуня*, презентуючи паралелі «лілея – подруга», «терен – інші діви». Саме така лексична опозиція презентує найвищий вияв кохання, що перевищує будь-яке інше пізнання: «¹ Я – саронська троянда, я долинка лілея! ² Як лілея між *тереном*, так подруга моя поміж дівами! ³ Як та яблуня між лісовими деревами, так мій коханий поміж юнаками, – його тині жадала й сиділа я в ній, і його плід для мого піднебіння солодкий!» (Біблія, Пісн. 2:2). Лексема *терен* стає маркером негативних емоцій, відбувається десакралізація фітосимволу із трансляцією семи 'потворність', 'відраза', 'огида', на тлі чого увиразнюється ознака справжнього кохання.

Попри те, що терня, як і всі бур'яни, у Біблії має негативну конотацію, фіксуємо вірші, у яких аналізована лексема слугує створенню позитивної образної картини й має семи 'зброя проти ворога', 'зброя покарання': «⁷ І сказав Гедеон: Тому то, коли Господь дасть у мою руку Зеваха та Цалмунну, то я буду молотити ваше тіло пустинними *тернями та колючками!* ... ¹⁶ І схопив він старших того міста, і пустинне *терня та колючки*, і побив ними суккотських людей» (Біблія, Суд. 8:7, 16). Означення, що характеризує ці рослини, сприяє оформленню емоційної насиченості і духовної сутності буття: *пустинні* – такі, що виростили в пустелі, тобто без живильної вологи, сухі, гострі, з колючками. Саме такою, на перший погляд, незвичною зброєю Гедеон покарав двох царів («старших того міста») за відмову допомогти його війську та байдужість до Божої справи. У цих віршах є сакральна світоглядна позиція: за свої вчинки лідери обов'язково понесуть відповідальність перед народом і Богом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, вербальний символ *терен* (*терня*, *тернина*) є багатозначним, це сприяє розкриттю основних духовних тем Біблії. Це один із багатьох символів, що його використовує Бог для розкриття суті глибокого духовного пласту: саме символіка допомагає нам сприймати істини вищого порядку. Формування лексичного значення й семантична модифікація символу не хаотичні, у них первинно закладено всю суть позначуваного й прагнення людини до пізнання істини.

Перспективи подальшої роботи вбачаємо в дослідженні інших фітосимволів, що трапляються в текстах Біблії.

Література і джерела

- Асмаковська, Г. & Шарманова, Н. (2024). Стилiстичнi тропи. *Сучасний художнiй дискурс: мовностилiстичний вимiр: колективна монографiя* (С. 269 – 371). Кривий Рiг: ФОП Маринченко С. В.
- Бiблiя (2010). Донецьк: ОБФ: «Схiдноєвропейська мiсiя», 1360 с.
- Ботвин, Т. М. (2020). *Українські переклади Бiблiї XIX – XX столiть: лiнгокультурологiчний аспект*: дис. ... д-ра фiлос.: спец. 035 – фiлологiя (українська мова). Дрогобич, Тернопiль. 201 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/11023/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%91%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD.pdf> (дата звернення: 29.05.2025).
- Дзера, О. (2017). *Бiблiйна iнтертекстуальнiсть i переклад: англо-український контекст*: монографiя. Львiв, 490 с.
- Етимологiчний словник української мови (2006). Т. 5. Киiв: Наук. думка, 705 с. URL: https://archive.org/details/etslukrmov5/page/n549/mode/2up?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 26.05.2025).
- Ивасюта, О. (2021). Художнiй символ як носiй культурних смислiв. *Тези зiтної наук. конф. професорсько-викладацького складу ф-ту iноземних мов за 2020 рiк (4 – 5 лютого, 2021 рiк) / На пошану доктора фiлологiчних наук, академiка Романа Семеновича Помiрка*. Львiв: ПАiС, С. 75 – 77. URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Tezy-zvitnoi-naukovoi-konferentsii-profesorsko-vykladats-koho-skladu-fakul-tetu-inozemnykh-mov-za-2020-rik.pdf> (дата звернення: 24.05.2025).
- Колесникова, Л. Л. (2015). Феномен словесного символу як об'єкт лiнгвiстичних дослiджень. *Лiнгвiстика*. № 1. С. 53 – 60.
- Решетняк, О. (2018). До питання функцiонування бiблiйних символем з онiмним компонентом як вербалiзаторiв концепту грiх в українській лiнгокультурi. *Теоретичнi й прикладнi проблеми сучасної фiлологiї*. Вип. 7. С. 61 – 66.
- Словник української мови (1979). Т. 10. Киiв: Наук. думка, 658 с.
- Циганок, I. Б. (2023). Концептуалiзацiя фiтонiмiв в українській фразеологiї. *Вченi зап. ТНУ iменi В. I. Вернадського. Серiя: Фiлологiя. Журналiстика*. Т. 34. № 2. Ч. 1. С. 40 – 44. URL: https://www.philol.vernadskeyournals.in.ua/journals/2023/2_2023/part_1/8.pdf (дата звернення: 27.05.2025).
- Цюпа, Л. С. (2014). Мова символiв та її значення у Святому Письмi та лiтургiйних текстах. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академiя». Серiя «Iсторичне релiгiєзнавство»*. Вип. 10. С. 152 – 160.
- Шевченко, Л. Л. (2005). Бiблiйна символiка. Лiнгвiстичний аспект. *Актуальнi проблеми української лiнгвiстики: теорiя i практика*. Киiв: Вид.-полiграф. центр «Киiв. ун-т», Вип. XI. С. 19 – 24.

- Юрченко, О. (2007). *Біблійний символізм у культурно-національних картинах світу: спроба порівняльного аналізу*: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: спец. 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури. Харків, 18 с.
- Jung, C. G. (1964). *Man and his Symbols*. Published by Doubleday, a division of Bantam Doubleday. New York: Dell Publishing Group. 320 p. URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/man-and-his-symbols.pdf> (дата звернення: 20.05.2025).
- Todorov, T. (1978). *Symbolisme et interprétation*. P.,S. 310 p. URL: https://tidsskrift.dk/revue_romane/article/download/29348/26307?inline=1 (дата звернення: 21.05.2025).

Стаття надійшла до редакції 17.04.2025 р.

Прийнято до друку 20.05.2025 р.

Рецензент – доктор філол. наук, проф. Зелінська О. Ю.